

Dobra praksa u Domu Turnić

Dom za odrasle osobe Turnić pravni je sljednik Doma za psihički bolesne odrasle osobe Turnić koji je 1999. godine nastao odvajanjem od Centra za društvenu brigu o starijim osobama i koji od 2015. godine u svojem nazivu više ne nosi stigmiju sintagme „psihičke bolesti“.

Dom je jedina ustanova u Primorsko-goranskoj županiji koja pruža socijalne usluge osobama s teškoćama mentalnog zdravlja i članovima njihovih obitelji. Uz uslugu dugotrajnog smještaja i stacionarne brige za korisnike, Dom od 2013. godine pruža uslugu boravka, od 2015. uslugu organiziranog stanovanja, dok se od 2018. nudi i usluga individualne, odnosno grupne psihosocijalne podrške za osobe s teškoćama mentalnog zdravlja i članove njihovih obitelji što je izuzetno važno u smislu prevencije institucionalizacije. Sveukupno, Dom Turnić svojim uslugama trenutno obuhvaća

oko 230 osoba (65 smještaj, 15 boravak, 40 organizirano stanovanje i 80 psihosocijalna podrška).

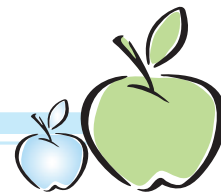
Transformacija i deinstitucionalizacija

Rad Doma i smjernice razvoja temelje se na brojnim međunarodnim i nacionalnim dokumentima koji su za Republiku Hrvatsku obvezujući (Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i drugi). Iako proces deinstitucionalizacije u Republici Hrvatskoj prilično kasni, on se temelji na solidno razvijenom zakonodavstvu. No, proces deinstitucionalizacije u Republici Hrvatskoj uglavnom se još uvijek provodi isključivo u socijalnoj skrbi, ne i u zdravstvu, pa stoga i ne može biti cjelovit. Procesom deinstitucionalizacije predviđeno je smanjenje broja korisnika na dugotrajnom smještaju te razvoj usluga u zajednici koje će postati sve

značajnije. Sukladno nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu koje uređuje pitanje deinstitucionalizacije i prava osoba s invaliditetom, Dom Turnić promijenio je svoju ulogu – iz one pružatelja institucijskog smještaja u ulogu centra iz kojeg će se pružati izvaninstitucijski oblici skrbi i različite usluge od koristi osobama s teškoćama mentalnog zdravlja, njihovim obiteljima i zajednici. Ostatak će i institucijski smještaj za osobe kojima je to, sukladno zdravstvenim potrebama, potrebno. Za Dom Turnić proces se temelji na Individualnom planu deinstitucionalizacije i transformacije Doma u kojemu su sadržane smjernice razvoja novih usluga i širenja mreže usluga u zajednici namijenjenih za osobe s teškoćama mentalnog zdravlja.

Projekti

Dom Turnić znatno je unaprijedio svoj rad i razvio nove usluge upravo provodeći projekte, kao i partnerstvom

na različitim projektima. Projektom Europskog socijalnog fonda **Prilika**, a potom i projektom Život, stvoreni su uvjeti za zapošljavanje novih radnika te za razvoj, širenje i unaprjeđenje kvalitete izvaninstitucijskih socijalnih usluga kao podrška procesu deinstucionalizacije. S druge strane, infrastrukturnim projektom **Zajedno** osigurane su i uređene nekretnine potrebne za pružanje usluga u zajednici.

Uz velike europske projekte provode se i brojni manji projekti koji podižu standard pružanja usluga Doma. Jedan od takvih je Erasmus + projekt **Prakse mentalnog zdravlja u zajednici u bivšoj Jugoslaviji** nositelja Hearing Voices Mreže Zapadnog Balkana, čij je dio Dom Turnić u partnerstvu s MET GGZ iz Nizozemske. Projekt je vođen idejom da su ljudi koji žive s problemima mentalnog zdravlja, „stručnjaci po iskustvu“ koji mogu naučiti kako pomoći sebi i kako podržati druge u oporavku, uz podršku profesionalaca i volontera. **Art of voices – art as a medium of support for voice hearers and other mental health care users** novi je dvogodišnji projekt koji Dom provodi od siječnja 2022. U projektu se koristi postojećom dugogodišnjom praksom uporabe elemenata drama-terapije u kreiranju treninga namijenjenog stručnjacima koji se bave mentalnim zdravljem ili općenito pomagačima koji će to znanje moći implementirati i time unaprijediti svoj rad.

Aktivnosti i postignuća

Dom za odrasle osobe Turnić ističe se među ustanovama namijenjenim osobama s teškoćama mentalnog zdravlja programima i aktivnostima koje se bitno razlikuju od drugih, a doprinose oporavku osoba s teškoćama mentalnog zdravlja. Prateći načelo „aktivnošću do oporavka“, u Domu su razvijene brojne aktivnosti kojima nastojimo olakšati oporavak i cjelovito uključivanje korisnika u zajednicu.

Mentalfest je priredba zaštićenog

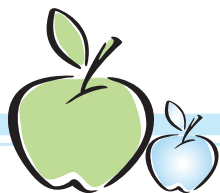
imena koja se u Rijeci u organizaciji Doma Turnić održava od 2016. godine. Partneri u organizaciji uvijek su dionici koji sudjeluju u kreiranju slike mentalnog zdravlja na lokalnoj razini i šire. Mentalfest je medijski popraćena i prepoznatljiva manifestacija koja je oko teme mentalnog zdravlja okupila ustanove i udruge iz područja socijalne skrbi, zdravstva, obrazovanja i nevladinog sektora.

Domosong se provodi u okviru glazbenih radionica Doma Turnić tijekom proteklih jedanaest godina. U glazbene radionice koje se provode tijekom cijele godine, uključeno je četrdeset korisnika usluge stalnog smještaja u Domu za odrasle osobe *Turnić*. Poznato je da glazba ima pozitivne terapijske učinke na osobe u oporavku, u smislu kreativnosti, opuštanja, a također razvija kognitivne funkcije, produktivnost, socijalne vještine i samopouzdanje. Domosong je postao prepoznatljiv u lokalnoj zajednici i uvijek je rado posjećen. Korisnicima omogućuje stvaranje novih poznanstava i socijalnih kontakata, a lokalnu zajednicu obogaćuje svojom spontanošću. Dramske radionice provode se u Domu Turnić niz godina i u sklopu njih se za različite prigode s korisnicima organiziraju i uvježbavaju prigodni

igrokazi, a od listopada 2013. pokrenut je projekt **Kuc kuc cabaret** koji se otada redovito provodi. Dramska radionica kombinacija je relaksacije, plesa, pokreta, zabave, improvizacije, glasovnih vježbi, stvaranja dramskog teksta i izvođenja. Ima velik utjecaj na smanjenje straha od javnog nastupa, izražavanje kreativnosti, razvijanje smisla za humor, razvijanja osjećaja vrijednosti, samopouzdanja, vježbanja grupne kohezije i produktivnosti te istraživanja emocija. Kuc kuc cabaret predstava nastala je u sklopu dramskih radionica. Trenutno u njima aktivno sudjeluje sedamnaest osoba s teškoćama mentalnog zdravlja koje žive u Domu Turnić ili u stambenim zajednicama Doma.

Prva emisija **Tko je ovdje lud** emitirana je na Radio Rijeci 10. listopada 2016. godine u 21.30. U programu aktivno sudjeluje desetak korisnika Doma Turnić, a radu su se priključile i osobe s iskustvom mentalnih poteškoća iz lokalne zajednice. Projektom Radijske emisije nastoji se promicati dijalog, smanjiti predrasude u društvu i stigmatizaciju osoba s iskustvom mentalnih poteškoća. Projekt ima za cilj jačanje samih autora emisije, utječe na povećanje njihova samopouzdanja, unapređuje njihove sposobnosti komunikacije i

potiče ih na kreativno stvaralaštvo, samostalno donošenje odluka te povećava njihovu sposobnost stvaranja dugoročnih i kratkoročnih ciljeva.

Radijska emisija široj zajednici približava iskustvo mentalne bolesti. Samim time svi slušatelji dobivaju informacije s pomoću kojih mogu znati kako i gdje potražiti pomoć. Emisija **Tko je ovdje lud** dobila je nagradu HND-a Marija Jurić Zagorka za najbolju radijsku emisiju 2018. godine.

Dom za odrasle osobe Turnić je u sklopu projekta Traversada, zajedno sa udrugom Vida, osnovao udruhu **Podrška**. Cilj djelovanja ove udruge upravo je podrška članovima obitelji, ali i samim osobama s teškoćama mentalnog zdravlja. Jedanput mjesечно održavaju se redoviti sastanci s članovima Udruge na kojima se raspravlja o poteškoćama koje podrazumijeva život s bolesnim članom, metodama prevencije sagorijevanja, boljoj komunikaciji i sličnome. Članovi obitelji međusobno su se povezali dijeleći jedni s drugima teškoće s kojima se susreću skrbeći o bolesnim članovima obitelji. Tim oblikom vršnjačke podrške osnažuju se i postaju aktivni dionici i članovi.

Prva Živa knjižnica održana je u sklopu Mentalfesta (festivala mentalnog zdravlja) 12. listopada 2016. U Book caffe-u Dnevni boravak. Otada se Živa knjižnica održava redovito, uz sudjelovanje petnaestak korisnika Doma Turnić i organiziranog stanovanja, a radu su se priključile i osobe s iskustvom mentalnih poteškoća iz lokalne zajednice te članovi njihovih obitelji. Projekt Živa knjižnica inovativna je metoda kojom se nastoji promicati dijalog, smanjiti predrasude i potaknuti na međusobno razumijevanje. U živoj knjižnici umjesto posuđivanja knjiga kao predmeta, posjetitelj može posuditi knjige-ljude. Pritom posjetitelj s njima razgovara te preispituje svoja stajališta, uvjerenja i predrasude. Sve knjige-ljudi na neki su način osobno povezani s poteškoćama u mentalnom zdravlju.

Dokumentarni film **Tko je ovdje lud** redatelja Bernardina Modrića snimljen je u sklopu projekta Europskog socijalnog fonda Prilika. Film prikazuje priče osoba s teškoćama mentalnog zdravlja, točnije korisnika Doma Turnić koji dijele svoje životne priče s gledateljima, s posebnim naglaskom na načine njihova oporavka. Tijekom 60 minuta trajanja film daje ljudsku

dimenziju akterima prikazanima bez stigme koja inače prati ovu populaciju.

Kuharica za samostalan život nastajala je godinama prateći kuharske radionice u kojima su korisnici Doma svladavali vještine pripremanja hrane i osmišljavanja zdravih i ekonomičnih jelovnika te se na taj način zabavljali, ali i pripremali za samostalan život izvan Doma.

Kuharica je imala svoju promociju u sklopu Mentalfesta 2020. godine pri čemu je namjera bila prikazati višegodišnji rad na oporavku te gostima omogućiti kušanje jela koja su pripremili korisnici i njihovi terapeuti.

Pokret **Hearing voices** obuhvaća rad s osobama koje imaju nesvakidašnja senzorna iskustva, kao što su vizije, čujenje glasova, taktilne senzacije i slično. U žarištu zanimanja pokreta su grupe samopodrške.

Skupine **Hearing voices** obuhvaćaju ljude sa zajedničkim iskustvima koji se sastaju kako bi jedni drugima bili podrška. Utemeljene su na ideji samopomoći, uzajamnog poštovanja i empatije te pružaju siguran prostor u kojem osobe dijele svoja iskustva i podržavaju jedni druge. U Domu Turnić skupine **Hearing voices** djeluju od 2015. godine.

U lipnju 2021. godine započela je suradnja **Doma Turnić i Hospicija Marija Krucifiksa Kozulić**. U Hospiciju se, naime, aktivno provodi uključivanje korisnika u svijet rada tako da oni svakoga dana u tjednu obavljaju poslove portira i za taj rad dobivaju nagradu. Korisnici su dobro prihvaćeni u kolektivu Hospicija, kontinuitet rada daje im osjećaj samopoštovanja, a ujedno razvijaju i radne navike.

Martina Baiocco, ravnateljica Doma za odrasle osobe Turnić, Rijeka
markaltesimo@gmail.com

